

Õnnetuste ennetamine ehitussektoris

Ehitusvaldkond on Euroopa Liidus kõige õnnetusohulik sektor⁽¹⁾, kuivõrd ehitusõnnetustes saab igal aastal surma üle 1300 inimese. Kogu maailmas saavad ehitustöölised teiste kutsealade töötajatega võrreldes surma kolm korda suurema tõenäosusega ning vigastada kaks korda suurema tõenäosusega. Nende õnnetuste kulud on mõõtmatud nii **üksikisikule**, **tööandjale** kui kogu **ühiskonnale**. Need võivad moodustada tuntava osa lepingu hinnast.

Üle 99% Euroopa ehitusfirmadest on **väike- või keskmise suurusega ettevõtted**. Seetõttu leiab kõige enam ehitusõnnetusi aset just väike- või keskmise suurusega ettevõtetes. Samas on selles teabelehes pakutavad nõuanded asjakohased igasuguse suurusega ettevõtetele.

Tööinspeksioonid ühendavad turvalisema Euroopa ülesehitamise nimel oma jõud

Tööinspeksioonid kogu Euroopa Liidust on algatanud **üleeuroopalise kampaania** vähendamaks ehitussektoris kõrgustest kukumisega seotud õnnetuste arvu. Kampaania, mis tugineb teavitussüritustele põimituna kontrollreididega töökohtadele, algab aastal 2003 ning jätkub aastal 2004.

Teavitussüritused on suunatud kõigile ehitusvaldkonnas töötavatele inimestele – alates klientidest ja arhitektidest kuni tööandjate, ametiühingute, tööliste ja alltöövõtjateni.

Kontrollreidide kampaania raames keskendutakse tööohutusele ja töötervishoiule ehitusobjektidel, juurdepääsule töökohtadele ning hädaväljapääsuteedele. Kontrollreidid viiakse läbi eesmärgiga tagada, et asjakohased ennetusmeetmed ja -vahendid oleksid paigas. Kampaania käigus uuritakse ka ennetus- ja koordineerimiskohustuste jaotust ehitusplatsidel.

Kohustused

Ohutuse tagamise kohustus lasub kõigil – nii klientidel, projektjuhtidel, tööandjail, alltöövõtjail kui ka üksikettevõtjail. Vastavad nõuded, mis on sätestatud Euroopa direktiivides⁽²⁾, on järgmised:

- arvestada tööohutuse ja tervislikkusega kõigil planeerimise etapile järgnevatel **ehitustöödel**. Töö peab olema kooskõlastatud kõigi osapoolte vahel, kes on kaasatud planeerimisse või tööde teostamisse;
- tagada ohutud **töövahendid** (hõlmab sobilikkust, valikut, ohutusfunktsioone, ohutut kasutamist, koolitust ning teavitamist, kontrolli ja hooldust);
- panna välja **ohutus- ja/või tervishoiualased hoiatusmärgid**, kui ohtusid pole võimalik ennetusmeetmetega vältida või küllaldaselt vähendada;
- varustada töötajad **isiklike kaitsevahenditega** (kõvast materjalist peakatted, turvavööd, silma- ja hingamisteede kaitsevahendid, turvajalatsid jms), mis vastavad konkreetsetel juhul esinevatele riskidele, kui neid pole võimalik vältida muude vahenditega;
- tagada **ehitustööliste** ohutu töökeskkond ja olmerajatised, nt turvalised juurdepääsu- ja sõiduteed;
- pidada tööohutuse ja töötervishoiu korraldamisel kinni **üldraamistikust**, mis hõlmab riskide hindamist ja ennetamist, kollektiivmeetmete eelistamist riskide kõrvaldamisel, kooskõlastamist töötajatega, teavitamist ja koolitamist ning ohutusmeetmete koordineerimist alltöövõtjatega.

Need miinimumnõuded, mis on sätestatud direktiivides, on rakendatud ellu **siseriiklike õigusaktide** kaudu, mis võivad sisaldada ka täiendavaid nõudeid.

Töötajad on kohustatud tööandja ennetusmeetmeid aktiivselt silmas pidama, järgides juhiseid vastavalt saadud väljaõppele.

Üheks nõudeks on **kooskõlastamine töötajatega**. Nende teadmiste ärakasutamine aitab kindlustada ohtude korrektse tuvastamise ning toimivate lahenduste elluviimise.

Õnnetuste ennetamine – riskide hindamine

Ehitustöödega kaasneb hulgaliselt ohte. Samas on olemas küllaldaselt head tava, mida annab hõlpsalt rakendada õnnetuste ärahoidmiseks. Esimeseks sammuks on **sobiva ja piisava riskihinnangu** koostamine.

Et töötajate ja teiste isikute (sh ehitusplatsi küllastajate ning juhuslike möödujate) vigastada saamise ohtu realselt vähendada, tuleb riskihinnangus arvesse võtta kõiki riske ja ohtusid ning veenduda, et ühe ohtu vähendamine ei suurendaks mõnda teist.

Määratleda tuleb kõik ohud, sealhulgas need, mis tulenevad teostatavatest töödest kui ka muudest teguritest, näiteks ehitusplatsi planeeringust. Sellele järgneb kaasnevate riskide määra hindamine, võttes arvesse juba rakendatavaid ettevaatusabinõusid. Kas tarvitusele on võetud piisavalt ettevaatusmeetmeid või on vaja teha rohkem? Riskihinnangu tulemused aitavad valida välja kõige asjakohasemad hea tava meetmed, mida kasutada⁽³⁾.

Praktiline ennetus

Peamisteks ohtudeks on töötamine kõrgustes, kaevetööd ning raskuste teisaldamine. **Eelistada tuleb neid meetmeid, mis kõrvaldavad ohtu või vähendavad seda selle allika juures ning pakuvad kollektiivset kaitset**. Individuaalset kaitset nagu isiklikud kaitsevahendid kasutatakse sel juhul, kui ohtusid pole võimalik enam muude vahenditega vähendada.

Lisaks üldisele riskide hindamisele on vaja teostada pidevat **seiret** ja **regulaarset kontrolli**.

INRS — Yves COUSSON

⁽¹⁾ The State of Occupational Safety and Health in the European Union — Pilot study, 2000. European Agency for Safety and Health at Work, ISBN 92-828-9272-7.

⁽²⁾ Saidil <http://europe.osha.eu.int/legislation/> on olemas lingid ELi õigusaktide juurde ning komisjoni üksikasjalike juhiste juurde väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele ning riskide hindamiseks ja ehitustegevuseks, ning samuti liikmesriikide veebisaitidele, kust võib leida siseriiklike õigusakte, millega need direktiivid ja juhised on rakendatud. Eriti vaadake ajutiste või mobiilsete ehitusplatside direktiivi.

⁽³⁾ Agentuuri Veebisait pakub ehitust käsitlevat infot aadressil: http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/

Töötamine kõrgustes

Kõrgustest kukkumine on ehituses vigastuste ja surma kõige sagedasem põhjus. Kurja juureks võivad olla töötamine kaitsepiireteta tellingutel või platvormil või ilma korralikult kinnitatud turvavõõta, haprad katused ning halvasti hooldatud, paigaldatud või kinnitatud redelid.

Kogu ehitusprotsess tuleks kavandada pidades silmas kukkumisohtu minimeerimist. Kukkumisvastase kaitse saab sisse planeerida juba projekteerimise etapis. Ohtu saab vähendada spetsiaalsete kaitsepiirete lisamisega ning lõpuks, kui oht on ikkagi veel olemas, siis tööliste varustamisega turvavõõdega.

Raskuste liigutamine

Koostage plaanid niiviisi, et materjalide ühest kohast teise vedamine oleks viidud miinimumini ning et materjale käideldaks ohutult. Kindlustage, et **seadmete** ülespanijaks ja nendega töötajaks oleksid vaid väljaõpetatud ja kogenud töötajad.

Laske seadmeid regulaarselt asjatundjal kontrollida, testida ja üle vaadata. **Tegevus ehitusplatsil peab olema koordineeritud** – näiteks ärge laske tõsteoperatsioonide teostajaid ohustada teisi töötajaid või vastupidi. Kui **käitsi teisaldamist** pole võimalik vältida, jagage ülesanded niiviisi, et käitsi veetav kogus ja vastav vahemaa inimese kohta oleksid piiratud. Õpetage töötajaid riske vältima ning kasutama tehnilisi võtteid.

Kõik liikurkraana tõsted peavad olema planeeritud ja neid võivad teostada üksnes oskajad inimesed. Kraanajuhil peab olema hea nähtavus ja kraana peab seisma tasasel pinnal ning ohutus kauguses kaevistest ja elektriliinidest.

Üldolme ja turvaline ligipääs

Oluline on ehitusplatsi üldine korraldus ja puhtus. Näiteks peab olema tagatud ohutu pääs (teed, jalgrajad, redelid, tellingud jt) kõigisse kohtadesse, kus töid teostatakse, ja sealt ära, ilma et teele jääks mingeid takistusi; materjalid peavad olema ohutult ladustatud; augud peavad olema tarastatud või kinni kaetud ja selgesti märgistatud; objektile peab olema kehtestatud nõuetele vastav jääkmaterjalide kokkukogumise ja äratõimetamise kord; ning objekt peab olema küllaldaselt valgustatud.

Koolitus ja teavitamine

Töötajad peavad mõistma riske, nendetagajärgi ning ettevaatusabinõusid, mida neil tuleb rakendada, et tegutseda turvaliselt. Koolitusel tuleb käsitleda reaalseid olukordi, näiteks varem esinenud probleeme, mis läks neil puhkudel valesi ja kuidas vältida nende kordumist. Võtke läbi riskid, ennetusmeetmed, hädaolukorras tegutsemise kord, teavitamisprobleemid, isiklikud kaitsevahendid, töövahendid jne. Koostage kodusõppe kava.

Koolitust peaks toetama tõhus info liikumine. Tööohutuse ja töötervishoiu teemade arutamine ja teabe edastamine peaksid moodustama loomuliku osa tööüksuse koosoleku päevakorras.

Isiklikud kaitsevahendid

Vajadusel tuleks ehitusobjektile alati kanda isiklikke kaitsevahendeid. Need peavad olema mugavad, hästi hooldatud ning mitte tooma kaasa muude riskide suurenemist. Inimesi on vaja õpetada neid kasutama.

Kaitsevahendite hulka kuuluvad: kaitsekiivrid – kui on oht saada löök kukkuvast esemelt või kui inimene võib oma pea ära lüüa; sobivad jalanõud – nina- ja tallakaitsetega ning libisemisvastased; kaitseriietus – näiteks ilmastikukindlad või hästi märgatavad, et tööline oleks paremini nähtav – näiteks sõidukijuhtidele.

Kontrollküsimused kõrgustest, tellingutelt või redelilt kukkumise kohta

- ✓ Kas turvalisuse tagamiseks on valitud kõige sobilikumad vahendid, sealhulgas juurdepääsu- ja evakuaatsiooniteede osas?
- ✓ Kas redelid kasutatakse ikka ainult siis, kui muude vahendite kasutamine pole põhjendatud, arvestades ohtude lühiajalisust ja väiksust?
- ✓ Kas tellingud on püstitatud kindlale pinnale?
- ✓ Kas kõik paigaldatud kaitsepiirded on õigel kõrgusel?
- ✓ Kas tugipostide arv on tööplatvormi jaoks piisav?
- ✓ Kas tugipostid kindlalt oma kohale kinnitatud?
- ✓ Ega mõni torutellingu seinakinnitus pole lahti tulnud?
- ✓ Kas redeli kasutamine on antud tööks turvalisim ja parim meetod?
- ✓ Kas redel on heas seisukorras ning töö liigi ja kõrguse seisukohast sobiv?
- ✓ Kas redel on võimalik paigutada nii, et liigne küünitamine oleks välistatud?
- ✓ Kas redeli saab alt ja ülalt fikseerida?
- ✓ Kas toetuspind on kindel ja tasane?

Kui kas või üks vastustest on "ei", tuleb enne töö alustamist rakendada ennetusabinõusid. Nendeks meetmeteks on:

- ✓ tagada, et kõik avused, näiteks augud põrandas, oleksid turvalise barjääriga (nt kaitsepiirded ja varvaslauad) eraldatud või kinni kaetud. Kate tuleb oma kohale kindlalt kinnitada või märgistada see hoiatusega;
- ✓ veenduda enne püstitustööde alustamist kõigi tellinguosade turvalisuses;
- ✓ kontrollida enne ülesronimist redelid, veendumaks et need on heas seisukorras ja paigaldatud kindlalt;
- ✓ kasutada tellingutel töötades kukkumist tõkestavaid vahendeid, eriti sel juhul, kui kaitsepiirded ja varvaslauad on veel paigaldamata, ning veenduda, et turvavõõde trossid oleksid kinnitatud kindla tarindi külge ja et neid kasutataks õigesti;
- ✓ mitte visata varustust ega materjale madalamale tasandile, maapinnale ega turvavõõkudesse.

Täiendav teave ja viited

Lisateavet ohutuse korralduse hea tava kohta on võimalik saada agentuuri veebilehelt aadressil <http://osha.eu.int/>. Kõiki agentuuri väljaanded on tasuta allalaaditavad. Agentuuri saidil on olemas lingid liikmesriikide kodulehekülgedele, kust võib leida siseriiklike õigusakte ja juhiseid ehitustegevuseks: Iirimaa sait asub aadressil <http://ie.osha.eu.int/> ning Ühendkuningriigi sait aadressil <http://uk.osha.eu.int/>.

Käesolevas teabelehes sisalduv info ei asenda ega muuda Euroopa Liidu ega liikmesriikide vastavaid ametlikke tekste.

Euroopa Tööohutuse ja töötervishoiu Agentuur
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao, Hispaania
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

Euroopa Komisjon
Vanemtööinspektorite komitee
Tööhõive peadirektoraat D/5
Building Jean Monnet - Office C3/076
Street Alcide de Gasperi
L-2920 LUKSEMBURG
Tel. (352) 4301 32967 - (352) 4301 35257
Fax (352) 4301 34259